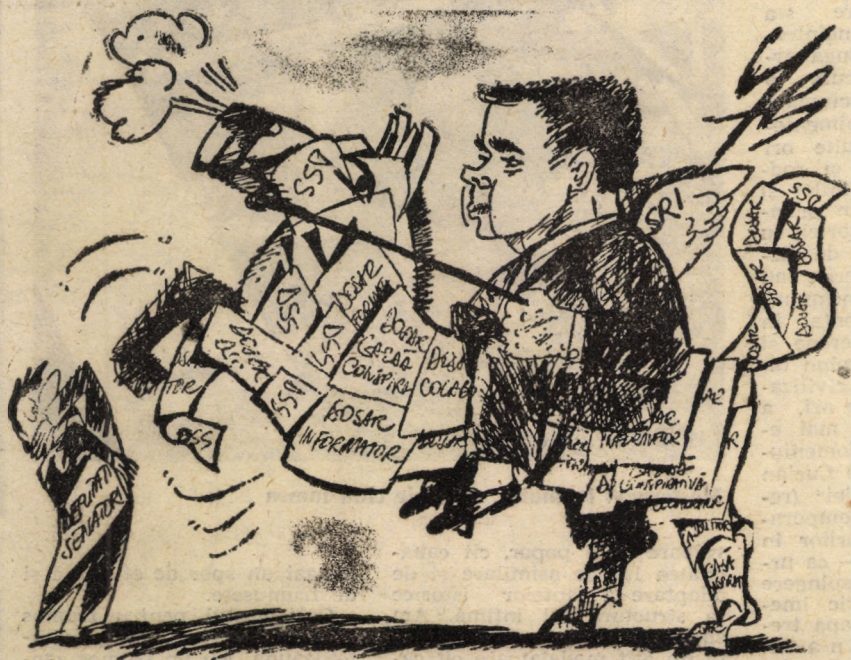

21 Radical

COTIDIAN INDEPENDENT • SIBIU

Anul III,
(CCIL)
Nr. 361
Joi,
7
Mai
1992
5 lei

La calul măgurean și șaua-i roșie

Așa vremuri, așa oameni — din nou cronocarul are dreptate: „nu-s vremile sub om, ci bietul om sub vreme”. Dar de data aceasta, într-un fel... pervers. (Dacă am zice: așa oameni — așa vremuri?!). Dar asta-i treaba specialiștilor în „dandanaua” psihologiei sociale, a politicii și cine mai știe în ce chestii de felul ăsta.

Pe bietul om (de sub brazda vremii) îl dor rănile vechi pe care, acum, reforma le scormonește brutal, fără leacuri. Și-l mai dor minciunile trecutului, îngroșate cu vopseala democrației originale. Și... cite și mai cite alte mizerii. Dar pe politicienii-politrucci-ce-i doare? Fundul de atita stat în fotolii pentru pătoreala unor legi care, vorba păcătosului: sînt ca apa sfințită, nici nu ajută nici nu strică.

Cei distruși, însă (pentru că oamenii adevărați nu pot fi învinși) așteaptă, dincoace de promisiunile unui „viitor de aur”, procesul real al dictaturii comuniste — care nu s-a exercitat prin deavoli ci prin indivizi cu chip uman; unii vinzându-și sufletul cu bună știință — pe care nimeni nu-i vrea spînzurați în piața publică, dar îi vrea... la vedere. Ei, și-atunci ce e rău în a se da — la „afișiere” — lista colaboratorilor cu poliția politică a dictaturii, lista tortionarilor, lista vinzătorilor de oameni și țară?

Ciudad, foarte ciudad că Măgureanu tot amenință cu „dosare”, dar... Pe cine amenință? Pe cine șantajează? Ce urmărește? De ce nu face ceea ce trebuie, nu ce vrea el? Cit e el al puterii și cit al neputinței? Se pare însă că, deocamdată, e călare pe situație (pe situația cui?).

TRAIAN SUCIU

INFORMATII Simpozion

O serie de cercetători străini, precum și din mai multe centre din țară (București, Cluj-Napoca, Iași, Ploiești, Brăila și Sibiu) vor participa cu o suită de referate la simpozionul cu tema: „Importanța edițiilor de documente în cercetarea istorică”, organizat în ziua de 13 mai 1992 de Filiala Arhivelor Statului Sibiu.

Precizare... umanitară

Conducerea Școlii Ajutoare de pe str. Filarmonicii dorește să facă prin intermediul ziarului „21 — Radical”, următoarea precizare: cu ocazia sărbătorilor de Paști, Inspectoratul Județean Pentru Protecția Handicapaților nu a reparatizat respectivei școli nici un fel de ajutoare pentru copii și personal, sub formă de cadouri, deși școala are un număr considerabil de elevi.

Videoteca de artă

Vineri, 8 mai, de la orele 17 și 19, la Videoteca de artă a Teatrului de Stat Sibiu, poate fi vizionat filmul lui Woody Allen ce poartă incitantul titlu „Perversiunea mea preferată”. (G.B.)

Aisbergul poluării

— Cine urmărește ca Sibiu să devină gunoierul Europei? —

„Sibiu nu va deveni gunoier (sic!) Europei!”, declarau cu emfază... firmele T.R.I. și ROMLUX care semnează (?) articolul cu același nume („Sibiu nu va deveni gunoierul Europei!”) apărut în numărul 571, din 22 februarie 1992, al ziarului „Tribuna”.

În articolul cu pricină se fac precizări referitoare la „oferta pentru construcția unei centrale pentru incinerarea deșeurilor menajere la Sibiu”, ofertă care „a fost făcută de reprezentantul firmei franco-germane T.R.I. (Tyres Recycling Industrie), dl. Gabriel Jager, la începutul lunii decembrie 1991.

Firma asigură finanțarea obiectivului, în valoare de 85 milioane dolari SUA, precum și exploatarea lui pe timp de 15 ani (termen de amortizare).

Constructorul centralei ar urma să fie firma franceză INOR. S-au dus tratative pentru construirea în România a trei asemenea centrale, la Turneș Severin, Timișoara și Sibiu. Pentru derularea contractului a fost creată Societatea mixtă româno-franceză ROMLUX PARK S.R.L., cu sediul la Sibiu.

Aprobarea de la stăpînire s-a obținut doar din partea Comisiei naționale pentru reciclarea deșeurilor, care aparține Ministerului Industriei. Dar în urma protestelor din

mass-media și a poziției ferme luate de opinia publică, Ministerul Mediului a dispus sistarea oricăror tratative cu numita firmă T.R.I.

Filiala din St. Ingbert a firmei T.R.I., prin reprezentantul ei, Heinz Helke, a fost implicată într-un scandal în Germania. În gara din Kassel fiind descoperite 60 tone de reziduuri industriale (de lacuri și vopsele) ce urmau să fie trimise în România.

În articolul mai sus citat se scrie **negru pe alb**: „(...) deșeurile menajere importante — este vorba exclusiv de materiale a căror compoziție se încadrează în valorile prevăzute în anexele I și II ale Convenției de la Basel, folosite drept combustibil pentru completarea și îmbogățirea calorică a celor locale...”. Mulțumim fain, da' nouă ne ajunge cu mizeria noastră, nu ne mai trebuie alta, adusă din cele străinătăți!

În contextul actual se ridică, firește, o seamă de întrebări: 1. Oare acele reziduuri de lacuri și vopsele ce aveau destinația România urmau să ajungă (și) la Sibiu? 2. Ce legătură este între chestiunea acestor reziduuri industriale și firma „ROMLUX-PINE PARK” ce-și are sediul la Sibiu? Este știut faptul că dl. Gabriel Jager e reprezentantul atît al firmei T.R.I. cît și al numitei „ROMLUX-PI-

NE PARK”. 3. Oare acestea să fie mult contestatele „deșeurii menajere” pe care urma să le primim din Occident? 4. Și oare ce prevăd anexele I și II ale Convenției de la Basel referitor la asemenea cazuri? 5. Cît de sinceri au fost semnatarii (sic!) articolului „Sibiu nu va deveni gunoierul Europei!”, care au afirmat (repăt) **negru pe alb**: „Compoziția deșeurilor menajere acceptate și reacceptate de standardele vest-europene este strict reglementată legal în Occident. (în viitor, probabil și la noi)!”.

Probabil pe ambiguitatea cuprinsă în sintagma „în viitor, probabil și la noi” (în România, n.n.) se bazează cei care încearcă să ne expedieze (acum) mizeriile occidentale, mai mult sau mai puțin menajere. De parcă nu ne-ar fi fost de-ajuns dandanaua substanțelor toxice de proveniență occidentală descoperite acum cîtiva ani la Sulina!

N.R.: Aflăm dintr-o sursă neoficială că la „INDES” S.A. se află depozitate 40 DE BUTOIE CU REZIDUURI provenite DIN STRĂINĂTATE.

Iată că au ajuns și la Sibiu mizeriile occidentale. Se confirmă astfel presupunerea mass-mediei și a opiniei publice că Sibiu urma să devină O GROAPĂ A SUBSTANȚELOR TOXICE aduse hăt din Vestul... CIVILIZAT!!!

Ovidiu TOMULEȚIU

Citiți în pag. a-4-a

Congresul al II-lea al Romilor din România

„Icoane printre noi”

Cu oarecare întârziere, datorată punților libere în apariția presei scrise, încerc rememorarea expoziției „Clubului copiilor și elevilor” de la biblioteca „Astra”, cu „Icoane pe sticlă și grafică”. Încerc, împreună cu prof. Gheorghe Părcălăboiu, îndrumătorul de suflet al cercului de pictură și desen, precum și organizatorul acestei expoziții, să realizez un scurt interviu despre „juvenilitatea matură” a elevilor săi.

— Spune-mi, icoana este o reprezentare a copilăriei?
— Copilăria, însăși, este o icoană a vieții. Iar acești copii sînt icoane printre noi.

— De la o vreme s-au încercat vehiculări de genul pierderii copilăriei, socializarea excesivă a copiilor, în fine, s-a vorbit chiar despre debusolarea lor. Spune-mi ceva despre șansele acestor copii.

— Este o minciună. Nu există asemenea procentaj în „judecarea” acestor copii. Chiar dacă ele există, ei — copiii — nu există din acest punct de vedere. Ei — pur și simplu există, frumos, adevărat, fără teroarea „sondajelor”.

— Cum te simți acum, după ce ai „vizionat” expoziția?
— Sînt fericit că acești copii iubesc ceea ce-și doresc, și fac.

— Prozatorul Vladimir Munteanu spunea, la deschiderea expoziției: „a fi copil înseamnă a fi o mărturisire; acești copii recuperează niște valori”. Frumos spus, nu-i așa?

— Într-adevăr, acești copii desenează, gîndesc, au o existență. Dar în lipsa unor valori trimise înspre ei, și-aș spune că fără o sponsorizare efectivă nu reușim să facem prea mare lucru. Știi care este primul sponsor? Părintele — familia. Dar avem nevoie și de „virtuali părinți”, care să ne ajute în activitatea noastră.

— Amintindu-mi, duios, de elevii tăi, îți dorește succes în continuare.

— Păi, este normal să-mi dorești așa ceva. Copiii aceștia sînt profesioniști în ceea ce fac.

A consemnat Andrei ILENI

MUZEUL CIVILIZAȚIEI POPULARE

Nicăieri, poate, nu e mai complex și mai grăitor prezent spiritul românesc, în entitatea lui, decât la Muzeul Civilizației Populare — ASTRA, așezat în Dumbrava Sibiului.

Pe o suprafață de aproape o sută de hectare, printre carpeni, fagi și stejari seculari, în lungul unui pârâu care izvorăște de la poalele munților și străbate apoi orașul pentru a se vărsa în Cibin, sînt presărate peste 150 de monumente care argumentează faptul că neamul nostru și-a scris încă de la naștere numele în cartea istoriei, a creat, a gândit și a trăit cu o uimitoare perseverență și cu o remarcabilă ingeniozitate a spiritului. Un spațiu pe care l-am putea considera, fără nici o intenție metaforică, drept spațiu sacru (în înțelesul conferit acestui termen de către Mircea Eliade), într-atît se raportează dimensiunile lui la Cosmos și într-atît degajă întreaga lui structură un sens metafizic.

Căci nu există aici nici un obiect care să nu-și aibă rostul lui în contextul valorilor ce compun marele lanț al civilizației și culturii românești, care să nu se raporteze, într-un fel sau altul, la axul de ființă al colectivității organice în care se integrează. Tăranul român nu s-a înconjurat niciodată de obiecte inutile — nu i-a stat în fire superbia podoabelor orbitoare, nici orgoliul unicității ori al extravagantei, el a trăit și a trăit în consens cu natura și în împăcare cu esența divină. Simțul frumosului, pe care-l avea înscris în ființă încă din vremuri imemorabile, s-a conjugat armonios cu simțul utilului, astfel încît fiecare componentă a ambientului în care trăia a căpătat, în același timp, rost practic și valoare estetică. Totul, firește, sub ocrotirea neînteruptă a Maicii Firi și cu binecuvîntarea Divinității. De la casa pe care și-o construia, urmînd un șir precis și inextricabil de ritualuri (încheiate întotdeauna cu o sfeștanie) și pînă la obiectul de îmbrăcăminte pe care și-l pune, mai întîi în zi de mare sărbătoare, totul se înscrisa sub bolta sacralității. „Ce-i frumos și cu rost, și lui Dumnezeu îi place“, era deviza după care se condu-

cea de-a lungul întregii vieți.

Obiceiurile, datinile și tradițiile ce-i marcau existența — înscrise precis într-un cod de cultură și civilizație, al cărui început se pierde în negura timpului erau marcate de obiecte și de practici cu valoare magică, magică sau religioasă. Nu eludînd substanța pragmatică a unui lucru în schimbul unei transcendente goale, ci înscrind acel lucru, cu rostul lui cu tot, într-o metafizică a gîndului și a gestului. Aratul, semănatul, mulsul oilor și al vitelor, măcinatul grîului și coacerea plîinii — împreună cu toate obiectele necesare acestor procese de muncă — erau puse sub semnul sacralului, în aproape același grad cu rugăciunea de la biserică. Sacral și profanal (noțiuni ce stau, precum demonstra același Mircea Eliade, într-o dialectică cu rădăcini adînci în Ființă) își îngemănau și, adesea, își interferau sensurile în actul de derulare a ceremoniilor care marcau orice existență umană.

De la primele ocupații cunoscute în istorie — vîntoarea și pescuitul, reprezentate în muzeul din Sibiu prin cîteva monumente specifice — unde prezenta credințelor și a practicilor magice își aveau un rol primordial și pînă la instalațiile complexe de industrie țărănească, totul respiră un aer de perfectă rînduială, de așezare în spațiu și timp de racordare la perimetrul esențelor. Sînt cunoscute, de pildă, reminiscentele unor asemenea practici din colindele pe care cetele de flăcăi le intonează cu prilejul sărbătorilor de iarnă. Cerbul fabulos pe care-l vîna, ca un act de inițiere, tînarul erou mitic, stătea în cumpănă de sens cu vinătorul, raportîndu-se împreună la același reper existențial, îngemănîndu-și destinele în vastul mister al alcătuirii lumii. La fel, peștele mitic care, scufundat în adîncurile nepătrunse ale apelor (ca în povestirile *Loștrîța* și *Pescarul Amin*, inspirate lui Voiculescu de vechi legende ce-și au sorgintea într-o mentalitate totemică), reglează gesturile rituale ale pescuitului tradițional. Chermana și casa de pescar de la Mahmudia (localitate din inima Deltei Dunării,

unde pescuitul e nu doar principala sursă de existență ci și un complex de semnificații vitale) ilustrează fidel atît modul de așezare în peisaj a construcțiilor (integrate unui spațiu acvatic cu reverberații mitice), mulțimea și ingeniozitatea obiectelor folosite pentru prinderea peștilor, suita de activități practice cotidiane ale locuitorilor acestei zone, cit și, mai ales, împletirea de gesturi profane cu ritualurile de esență magică derulate în pescuitul sturionilor, al somnului și al știucii.

Poporul român, care s-a format și a viețuit neînterupt în dreapta și stînga arcului carpatic, a parcurs o istorie nu doar zbuciumată prin mulțimea evenimentelor, de cele mai multe ori răsfrînte asupra lui, ci rodnică prin lucrarea miinilor și a minții. Nu ieșind în prim-planul zgomotos al istoriei, cu tam-tamuri și strigăte de război, cu intenții de cucerire sau de supunere a altor neamuri, ci rostîndu-și existența în funcție de valorile perene și esențiale ale lumii, creînd tăcut dar substanțial o civilizație care, nu de puține ori, a trezit interesul celor mai exigenți specialiști ai domeniului. Acel așa numit de Lucian Blaga „boicot al istoriei“ (retragerea ritmică și temporară din calea năvălitorilor în adîncurile pădurii și — ca urmare — un soi de respingere a evenimentului istoric imediat, după zicala că „apa trece, pietrele rămîn“) n-a însemnat nicicum o abandonare a existenței ca atare, ci, dimpotrivă, o fortificare a ei, prin raportare la durabilitatea cosmică a naturii, prin păstrarea nealterată a legii și credinței strămoșești, printr-o creație continuă în spiritul tradiției. Cu toate că a suportat atîtea valori înspumate trecînd peste el, nu numai că nu și-a diminuat ființa, ci a ieșit de fiecare dată la suprafață mai fortificat și mai pregătit să-și continue, la nivel superior, mersul prin timp. Nu numai că nu s-a izolat de restul lumii într-o postură de orgoliu rînit sau de fierbere în suc propriu a unui patrimoniu de inteligență limitat și imuabil, dar a conlucrat fructuos cu alte neamuri, împărțînd din experiența lui sau, dimpotrivă, preluînd de la ele ce aveau valoros și durabil. Căci, precum se știe, în istoria umanității nu atît originalitatea goală dă sens și

Mester lucrînd

Meșteșugul lemnului, vechi de cînd lumea

valoare unui popor, cit capacitatea lui de asimilare și de adaptare a faptelor istorice la structura lui intimă. Am suportat, prin veac, influențe nu atît modelatoare cit catalitice — cum, iarăși, demonstrează Lucian Blaga — am filtrat informația culturală și civilizatoare prin propria noastră ființă și astfel am putut-o îmbogăți și innobilă. Fiindcă nu orgoliul auctoriului cu orice preț ne-a caracterizat, ci strădania anonimă care-și adaugă substanța la valorile eterne ale Cosmosului, la acel flux de spiritualitate care reglează dintotdeauna existența omenirii.

Elocvente sînt, în acest sens, tehnicile și meșteșugurile ilustrate în muzeul din Sibiu, prin gospodăriile și instalațiile transferate aici de pe întreg cuprinsul României. Am folosit, de pildă, în torsul lîinii, al inului și al cînepii atît tradiționala furcă și fus, cit și mașina de tors, de inspirație germanică. Am adunat aurul din pîntecul munților, atît culegîndu-l din albiile pîrașelor cu ajutorul săitrocului și al hursei, cit și extrăgînd minereul preparîndu-l în instalațiile speciale, construite după modele străine. Am folosit, ca aproape toate neamurile, forța apei și a vîntului în producerea energiei, alăturînd ingeniozității arhaice de factură autohtonă sugestii tehnice venite de la popoarele vecine, ba chiar și de mai departe, din vestul Europei, sau din îndepărtata Asie. Nu ne-au lăsat fără reacție nici revoluția tehnică a evului mediu timpuriu, nici cea bazată pe noile cuceriri ale științei din secolul al nouăsprezecelea, după cum nu sîntem străini nici de cele mai noi și mai ingenioase născociri ale minții omenești din întreg cuprinsul globului pămîntesc.

Influențele au fost selectate și adoptate numai în funcție de factură și aptitudinile noastre psiho-tehnice, uneori suferînd modificări atît de substanțiale încît greu se mai poate afirma cu certitudine căru tip de civilizație aparțin ele. Mai mult decît atît, am așezat în fiecare lucrare a miinilor cîte o particică din sufletul nostru încălzit la lumina acestui spațiu și, pe cit ne-a stat în putință, i-am a-

dăugat un spor de eficiență și de frumusețe.

Căci gustul pentru frumos ne-a caracterizat, iarăși, dintotdeauna. Nu un frumos zgomotos și tipător, ci unul tonic, calm, în conformitate armonică cu frumosul natural, la a cărui alcătuire și desfășurare am fost întotdeauna receptivi. Toate uneltele, obiectele, accesoriile și instalațiile de care ne-am folosit poartă amprenta acestui simț al esteticului din care au izbutit, în planul culturii majore, și sculpturile lui Brîncuși. Porțile, stîlpii caselor, cerdacurile, grinzile și cununile, pereții, acoperișurile sînt fiecare ornate în mod discret, dar vizibil, cu figuri mai ales de tip geometric care probează înclinația noastră spre ordinea eternă a cosmosului și spre reciclarea, în abstract, a intuiției timpului și spațiului natural. O singură poartă maramureșană, spre pildă, adună în ea simboluri solare de sorginte arhaică, alături de vița de vie, iedera sau bradul, ca expresii ale vieții, spirala tinzînd spre infinit, ca o aspirație cosmică irezistibilă și romburi ca simbol al iubirii și fertilității — toate într-o armonie de forme care parcă-l îndeamnă pe trecător să intre spre a cînta casa gospodarului (știut fiind că ospitalitatea caldă este o altă caracteristică a neamului românesc, cel care i-a primit și pe dușmani cu brațele deschise).

Ornamenta românească se detașează de cea a altor popoare prin liniile și culorile ei molcome, prin discreția formelor și prin alternanțele de plinuri și goluri atît de deosebite de acel horror vacui caracteristic spațiului asiatic, ca și de monotonia formelor și culorilor specifice popoarelor din vestul Europei. Chiar și atunci cînd geometrismul decorativ este dublat de motive fitomorfe, zoomorfe sau antropomorfe, acestea sînt îndelung stilizate, reduse la esență, geometrizate ele însele. Costumul popular românesc, atît de divers prin natura sa în funcție de zonele etnografice ale spațiului carpato-danubiano-ponitic, este de o uimitoare unitate prin stilul ornamental, prin identitatea motivelor decorative și prin armonia culorilor de fiecare dată stinse și dis-

Sectorul ceramică

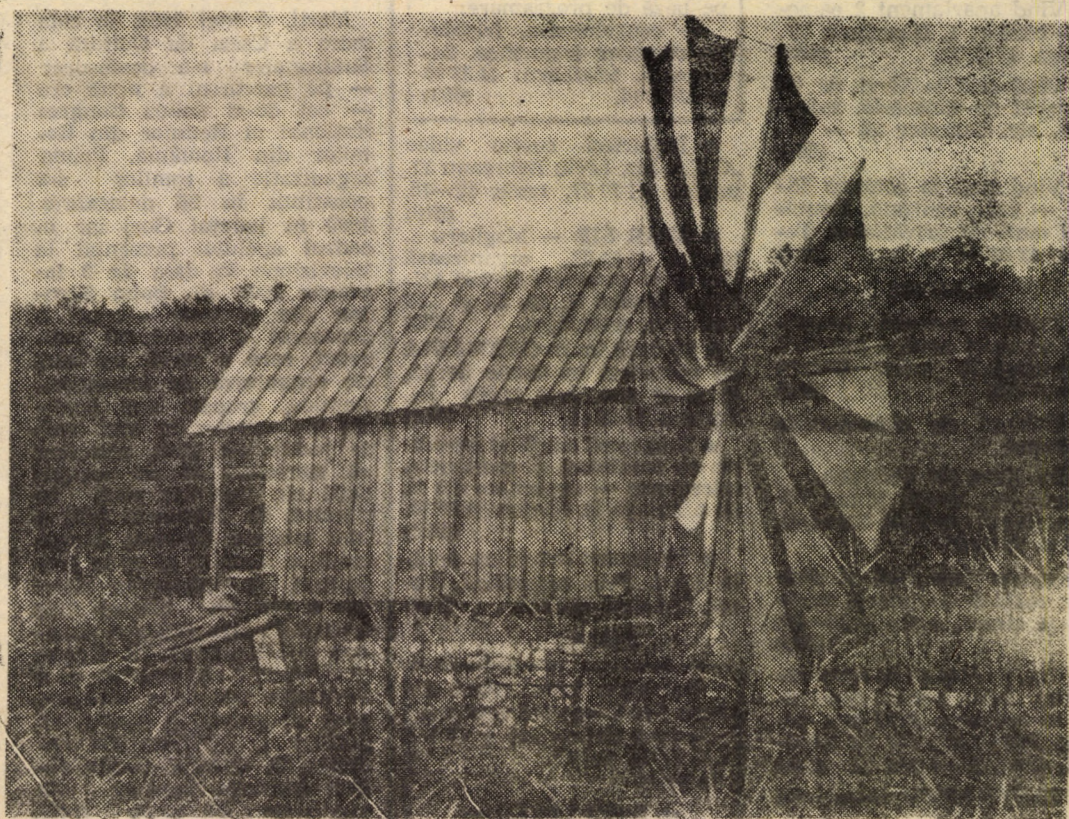
ARE „ASTRA” — Logodna dintre sacru și profan

crete. Același lucru în ce privește celelalte țesături și cusături de casă, de la covoare și scoarțe până la ștergătoarele de toate tipurile, de la lenjeria de pat și fața de masă până la perdeluțele și draperiile ferestrelor, lucrate în așa fel încât, în afară de utilitarismul lor vizibil, să răspundă nevoii de frumos a celui care le folosește sau le privește, să bucure ochiul și inima.

Un sector deosebit de bine reprezentat în Muzeul Civilizației Populare din România este cel al ceramicii — meșteșug străvechi, care atestă nu doar statornicia noastră în acest spațiu, din timpul culturii Cucuteni până astăzi, ci mai ales generosul simț artistic cu care au fost dotați dintotdeauna olarii acestor locuri. Gospodăriile și atelierelor transferate în muzeu de la Marginea (Suceava), Oboga (Olt), Horezu (Vâlcea), Săcel (Maramureș), Sasca (Caraș-Severin), Corund (Harghita) sunt adevărate monumente doveditoare ale îndelungii trude a olarului, de la alegerea și prelucrarea lutului până la ornamentarea vaselor cu linii și culori care pornesc de la spirala abstractă a Cucutenilor până la imaginea zoomorfa a cocoșului și de la figura stilizată a bradului, copac al vieții, până la transpunerea artistică a fenomenului horal, ca o altă ipostază a simbolisticii solare. Alte meșteșuguri, la fel de elocvente pentru talentul și simțul practic al creatorilor populari, sunt reprezentate de atelierelor de fierari, timplari, dulgheri, dogari, rotari, de cele ale cojocăritului (Săliște), construcția fluierelor (Hodac), prelucrarea linii (Poiana Sibiului), părului de capră (Petrești — Gorj), borangicului (Croci — Dolj) și cînepii (Săsaș — Sibiu). Meșteșugul prelucrării lemnului, mai ales, a creat o adevărată ramură de civilizație cu reverberații până departe în spațiu și cu prelungiri până în zilele noastre. Căci lemnul a fost dintotdeauna nu numai principalul material de construcție al românilor (fapt explicabil prin bogăția pădurilor carpatine) ci și o materie primă utilitar — artistică și de o importanță primordială. Lemnul e viu și cald, el mai păstrează, încă, spre deosebire de mineralitatea pietrei sau a lutului, suflul arborelui din care desceinde, pulsul sensibil al vîrștelor naturii, succesiunea anotimpurilor, lumina soarelui înglobată în scoarța lui, seva pămîntului și vibrația cosmică acumulată din aspirația spre etern a crengilor și frunzelor. El se supune minilor

meșterului asemenea unei ființe care-și simte metamorfoza, mlădiindu-se gândului și sufletului acestuia într-o reciproc simțită dăruire. Din lemn se fac casele, carele, stîmile, obiectele de uz casnic (de la albia de frămîntat pîine, pînă la lingură și de la furca de tors, pînă la putina pentru brînză) din el se confecționează întregul mobilier al locuințelor: patul pentru odihnă, masa, lavița, leagănul copiilor, lada de zestre, blidarul, războiul de țesut, cofa pentru apă și atîtea altele. Uneori nu știi ce să admiri mai întîi: funcția utilitară a obiectului — pliată de cele mai multe ori după conformația materialului din care e confecționat — sau valențele lui artistice, forma înălțată la rang sculptural, decorativismul suprafețelor plane sau curbe, sugestivitatea motivelor și simbolurilor.

Civilizația lemnului, atît de înfloritoare pe întreg spațiul românesc, se regăsește și în mulțimea instalațiilor de tip industrial cu care e dotat muzeul din Dumbrava Sibiului. Morile de toate formele și de toate întrebuintările, de la moara de mină la cea trasă de cai, de la morile de vînt, din spațiul dobrogean, la morile de apă cu aducțiune superioară sau inferioară, transferate în muzeu de pe cursurile principalelor râuri ale țării (muzeul sibian prezentînd cea mai completă colecție de mori, unele unicate înconfundabile), apoi ștezele, dirștele sau vîltorile (cu sorgintea în străvechea civilizație autohtonă, mlădiată de simțul tehnice și ordonat al cuceririlor romane), ferăstraiele folosind forța animalieră sau hidraulică, adevărate complexe de industrie țărănească (moară-ștează-vîltore-gater) sînt expresia unei îndelungi tradiții de cultură și civilizație, integrată cu rang înalt în spațiul european, un alt argument al faptului că acel celebru „boicot al istoriei” s-a manifestat numai față de evenimentele trecătoare și perisabile, nicidecum asupra istoriei culturii și civilizației. Moara cu ciutură, de pildă, din care un exemplar este expus la loc de cinste și în muzeul din München, prefigurează modul de funcționare a turbinei Pelton, după cum morile plutitoare — invenție a spațiului bizantin — ajung pe rîurile mari ale României la o uimitoare perfecțiune tehnică, dovadă că spiritul inventiv al românilor (probat cu atîtea prilejuri la nivel european și mondial), este practică

Moară de vînt cu pinze din Dobrogea.

inepuizabil.

O importantă secțiune a muzeului este destinată structurilor ocupaționale ale românilor, de la agricultură și creșterea vitelor la tehnica prelucrării fructelor, strugurilor și semințelor oleaginoase. Monumentele transferate în muzeu demonstrează cît de greșită este teoria după care am fost caracterizați drept ciobani transhumani. E drept, românul a fost întotdeauna și un destoinic crescător de animale (o demonstrează și bogatul folclor pe această temă, de la legende și snoave cu subiect animalier, pînă la inegalabilul poem al Mioritei), dar a fost în același timp un statornic lucrător al pămîntului, atît de darnic, dintotdeauna, în roade. Dacă la faptul că principalele denumiri ale unităților agricole își au etimologia în limba latină, adăugăm descoperirile arheologice ce atestă practicarea neîntreruptă a agriculturii în aceste locuri și, mai ales, continuitatea datinilor, obiceiurilor și tradițiilor legate de cultura cerealelor, putem constata că țărănul român și-a sfîșit cu prisosință numele (de la țără — țară, țarină, țăran) și obirșia. El a arat, a semănat și a cules, a dus bucatele la moară, a făcut aluat din făină și a copt în cuptor pîinea cea de toate zilele.

În momentele de răgaz și-a sărbătorit munca și existența a cîntat, a dansat și a petrecut după cuviința tradiției (vezi în acest sens Hanul din Bătrîni și Pavilionul de joc din Botiza, recent reconstruite în Muzeu), a mers la biserică spre a se închina lui Dumnezeu (vezi Biserica de lemn din Bezded, jud. Sălaj), căci poporul român s-a născut creștin și a trăit dintotdeauna în spiritul principiilor moralei creștine.

În zonele de munte, mai ales, a fost și crescător de oi — blindul animal, cu atîtea semnificații în etosul popular românesc — construindu-și stîni și staula, prelucrînd laptele, lîna și pielea animalelor. A practicat păstoriul local pendulatoriu (vara la munte, iarna la țară acasă în sat) și, de la o vreme, cînd numărul oilor s-a înmulțit, și cel transhumant (vara la munte, iarna la țară — în alte zone cu climă mai caldă), dar nicidecum n-a renunțat la cultivarea pămîntului și niciodată nu s-a rupt de vatra strămoșască. Pe lîngă oi, a crescut și vite și animale de tracțiune (vezi gospodăria cu ocol întărit de la Măgura — Bran), a practicat pomicultura, viticultura și legumicultura, a prefăcut rodul viilor în vinuri alese și prunele, perele sau merele în vestita țuică românească, a crescut albine și a confecționat din ceara lor lumînări pentru biserici și pentru cinstirea celor plecați dintr-un loc. A trăit într-o deplină împăcare, atît cu Divinul cît și cu natura (concepte care, în tradiție românească, se interferează armonice, după fenomenul transcendentului care coboară, despre care vorbea Blaga), și-a cîntat eroii și strămoșii, a prețuit pacea, liniștea și statornicia. El a știut dintotdeauna că — precum marele filosof C-tin Noica — angajarea în viață trebuie să fie „esențială, iar nu accidentală, anume pe baza necesității mai adînci a omului, iar nu a unui demers arbitrar; progresul civilizației trebuie obținut sub control uman, spre a nu se întoarce împotriva omului, iar, bineînțeles, omul trebuie să-l ridice la ordine, nicidecum la profanitatea dezordinii istorice”.

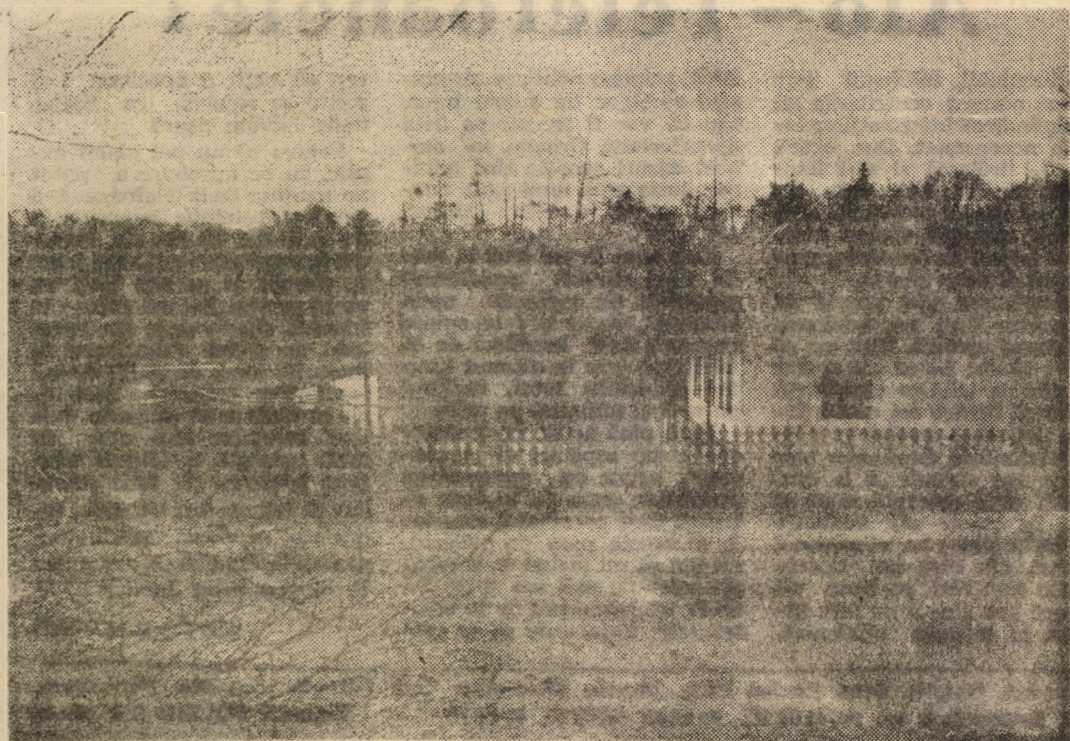
Poate în această caracterizare se ascunde și ceea ce am putea numi limitele și defectele noastre, ale românilor. Căci, firește, ca orice națiune avem și noi o parte negativă a ființei, ca un pendant necesar la echilibrul dintre bine și rău, indispensabil, se pare,

acestei lumi, o prea mare prudență în fața istoriei (dacă istoria este, cum spunea Toynbee, „provocare și răspuns”), o melancolie și o visare traductibile prin intraductibilul nostru for, o resemnare uneori exagerată în fața agresiunii răului și, cum spune, iarăși, Noica, o anume „zăbavă în hotărîre, sau o atît de bine cumpănită chibzuială asupra hotărîrii încît, cu toate bunele urmări în general, pămîntul cadea cîteodată în nehotărîre”.

Dar în această retragere, uneori numai aparentă, din fața tăvălugului istoriei stă și partea cea mai bună a ființei noastre. Dacă n-am acumulat experiențe războinice de răsunet, averi dobîndite prin mijloace mai mult sau mai puțin einstite, fapte strălucitoare în perimetrul realului, am rodit permanent și statornic în domeniul esențelor, al arheilor lui Eminescu, ne-am dat bune determinări spațio-temporale și am ținut un prudent echilibru între individual și general, chiar dacă uneori — cum se întîmplă și în această perioadă postrevoluționară — „ne-am cam ieșit din fire”, cum se spune.

Toate acestea, raportate la spațiul de adîncă sacralitate în care stăm (și, iată că, mai ales în ultimul an, prin senzaționale descoperiri arheologice, știm cît de veche și de substanțială este viața acestor locuri), la cumpăna dintre apus și răsărit, ne dă certitudinea că ora depleinei noastre afirmări se apropie. Nu ca un slogan erodat de prea multă întrebuintare, ci ca o certitudine a raportului dintre mit și istorie, dintre sacru și profan, dintre esență și existență sub care stăm în acest colț de univers. Căci dacă veacul e bolnav și, cercetînd semnele vremii, ni se pare că ne apropiem de Marele Final, este momentul să gîndim un alt model existențial, mai apropiat de firea lucrurilor. Să recunoaștem că nu galopul prin timp în scopul stocării necontrolate de valori istorice perisabile este rostul ființei umane, ci oglinda ei întoarsă spre ordinea cosmică (deci, spre sine). Nu devenirea într-o devenire — specifică civilizației de consum — ci devenirea întru ființă, concept pus în circulație de același mare gînditor care, supunînd structura specificului românesc unei viziuni filosofice integrale, l-a așezat la obirșia manifestării noastre în timp, ca un temel al accesului spre esență.

Vasile AVRAM

Gospodărie de pescar din Mahmudia (jud. Tulcea).

Mica publicitate

VINZĂRI-CUMPARĂRI

• Vind apartament 2 camere — confort I, Hipodrom IV. Telefon 47 30 33. (655)

• Vind casă în Săcel, nr. 76 și hașpă de tăbăcărie. Informații, str. Gutuilor 28 — Sibiu. (683)

• Vind casă în comuna Săliște — zona centrală. Posibilități mari de privatizare. Telefon 41 64 43. (696)

DIVERSE

• Familie serioasă întreținem vîrstnici pentru locuință. De preferință casă. Căsuța poștală 229. (697)

• Cabinet de stomatologie particular

Dr. ROMAN VIOREL
Hipodrom, B-dul Mihai Viteazul (lingă centrala termică), telefon 42 73 87.

Program: luni, joi și sîmbătă, orele 8—12; marți, miercuri și vineri, orele 15,30—20. (675)

• Pun la dispoziția celor interesați: teren pentru construcție — mărimea 2000 mp. Șoseaua Alba Iulia 104 (la intrare în oraș) după ora 16. (PG)

• TAVI REISEN, transportă persoane și colete la Köln. Obține asigurare medicală. Telefoane: 92/43 11 57 și 43 12 95. (680)

„BRINDUȘA” SRL vinde pe bază de programare:
— congelatoare, frigider, combine frigorifice. Informații, telefoane: 44 33 95 și 55 00 14. (682)

• Închirieri casete video „O.K.”. Str. Liviu Rebreanu 11, telefon 41 77 27, orele 12—18. (678)

• STAR SIB — Magheru 5, telefon 41 51 03, organizează transport persoane la ISTANBUL. Plecări 9, 15, 23 și 30 mai. Preț avantajos. (695)

• Vă invităm în GERMANIA cu autocarul în datele de 13, 21 și 31 mai. Preț 11 000 lei. Telefon 44 46 48. (666)

• Transport marfă și persoane cu camioane și camionete, microbuze — capacitate 0,5 la 10 t. Relații la telefon 44 65 20. (MP)

• Transport marfă cu dublă 1,5 t. Preț negociabil. Pavel. Telefon 44 60 12. (648)

DECES

Familii: Iuliu Paul și Dan Paul, regretă profund plecarea dintre noi a deosebitului suflet, doamna

— MIMI TELEA —

Domnul să întărească familia în marea durere. (694)

S.C. „FLORIO” S.R.L. BRAȘOV

Str. Calea București 74, SC.B. Ap. 1

Relații la telefon 921/4 19 77

Certificat de înmatriculare 108/103/16.01.1992

— NOU —

Funcționează în BRAȘOV Jocul de Ajutorare-Întăritare, cu 1 000 lei, se pot câștiga 5 000 lei.

ACȚIUNILE SÎNT NELIMITATE:

• cu 2 000 lei se pot câștiga	10 000 lei
• cu 3 000 lei se pot câștiga	15 000 lei
• cu 4 000 lei se pot câștiga	20 000 lei
• cu 5 000 lei se pot câștiga	25 000 lei
• cu 6 000 lei se pot câștiga	30 000 lei
• cu 7 000 lei se pot câștiga	35 000 lei
• cu 8 000 lei se pot câștiga	40 000 lei
• cu 9 000 lei se pot câștiga	45 000 lei
• cu 10 000 lei se pot câștiga	50 000 lei

Suma se va depune în contul 40.72.70.89. B.A. S.A. BRAȘOV, Oficiul Poștal 1.

Vă așteptăm!

(228)

PROGRAM

JOI, 7 mai 1992

7.00 Programul Televiziunii Naționale din Republica Moldova. Tele-matinal. 10.00 Actualități. 10.20 Calendarul zilei. 10.30 Video-satelit. 12.10 Ora de muzică. 13.00 Oameni de lângă noi. 13.30 Jazz-magazin. 14.00 Actualități. 14.20 De unde curge laptele și miera... Documentar. 14.50 Preuniver-

sitaria. 15.30 Teleșcoală (engleză americană). 16.00 Cîrtece de viteje — 1877. 16.15 Femeia în viața socială. 16.45 Israel. 17.00 Actualități. 17.05 Repere moldave. 17.35 Lumea ideilor. 18.05 Film serial: „Dallas”. (125). 19.00 Desene animate. 19.30 Actualități. 20.00 Festivalul Internațional București '92. Concursul de interpretare (I). 21.30 În fața națiunii. 22.00 Festivalul Internațional București '92. Concursul de interpretare (II). Recital: La Toya Jackson. 23.30 Cronica Parlamentului.

• Actualități • Revista Ressei. 0.10 Reflecții rutiere. 0.25 Gorg! 0.50 Hochel: (C.M. — Meciurile sferturilor de finală).

Congresul al II-lea al Romilor din România

Marți, 5 mai 1992, în sala mare a Casei de Cultură a Sindicatelor s-a desfășurat — pe parcursul a nouă ore — cel de-al doilea Congres Național al Romilor din România. Prima organizație a romilor s-a constituit în 26 decembrie 1989 în județul Gorj iar în cadrul apelului prezentat la televiziune în data de 2 ianuarie 1990, dl. Bobu Nicolae (de profesie avocat) a prezentat o platformă program, care a servit ca bază de organizare de formațiuni politice, grupări sau partide ale romilor în mai multe județe ale țării, ajungând să totalizeze 23 de organizații ale țăganilor pînă în prezent. În februarie 1990 a luat naștere Uniunea Democrată a Romilor al cărei președinte, dl. Gheorghe Nicolae a devenit alături de domnii Onoriu și Bobu membru în Parlament. Dl. Gheorghe Nicolae organizează și o Federație Etnică a Romilor, care grupează 6 formațiuni politice și apolitice ale romilor, în numele cărora obține anumite fonduri din străinătate. Se naște astfel conflictul pentru putere, fonduri, sedii etc. În 2 martie 1991 are loc la Tîrgu Mureș o Conferință Națională, care hotărăște întrunirea primului Congres al Romilor din România pentru 20 aprilie 1991, la Cluj, la care aderă toate formațiunile politice și apolitice ale romilor din întreaga țară. S-a ales un Comitet Director format din 17 membri ajunși ulterior la 26 și care pentru lămurirea situației s-au întrunit în 4 mai 1991 la Timișoara unde ruptura Gheorghe Nicolae — Bobu Nicolae a devenit evidentă prin organizarea de sedințe în paralel a susținătorilor celor doi lideri. Deci, acest al doilea Congres al Romilor avea menirea de a încerca să aplaneze acest conflict și să ducă la o reconciliere. Dar să vedem cum au decurs lucrările:

Programat să înceapă la ora 10, Congresul a început cu o jumătate de oră întârziere pentru că unii dintre delegați erau prinși în diverse activități comerciale prin piețele Sibiului. Pe lângă reprezentanții presei în sală s-au aflat ca oaspeți Victor Pașca, consilier prezidențial, prefectul Județului Sibiu, comandantul Poliției, viceprimarul orașului și Ionel

Roman — vicepreședinte al Parlamentului și membru al Comisiei pentru Minorități.

Ordinea de zi își propune să stabilească și să adopte o tactică privind alegerile generale, ce vor urma, să lămurească problemele financiare ale organizației, să analizeze posibilitățile legale pentru a reintra în posesia salbelor și al aurului confiscat, să găsească locuri de muncă pentru țiganii șomeri și modalități de ajutorare a celor bătrîni și handicapați și verificarea aplicării Legii Fondului Funciar în ce privește această etnie.

Au fost reprezentate la acest congres 36 de județe, ale căror delegați s-au plîns mai mult sau mai puțin de aceleași probleme. Numărul de 112 consilieri aleși în alegerile locale este considerat nesatisfăcător, după cum și activitatea domnului Onoriu Ivan (bucureșteni și parlamentari) a fost dezavuată, aceștia fiind considerați prea avizi de putere pentru a mai putea reprezenta țăganii în forul legislativ al țării. Deși luările de cuvînt au fost în general dezlicate, am încercat să reținem cîteva puncte esențiale, care constată în primul rînd situația gravă în care se află această etnie. Din cei cca. 3 milioane de romi 80% nu și-au recunoscut etnia cu ocazia recensămîntului și nu s-au înscris în organizații ale țăganilor. U.D.M.R.-ul a fost acuzat pe față că a omis un mare număr de romi pentru a se declara etnici maghiari oferindu-le minuscule ajutoare alimentare și vestimentare. Vorbitorii au subliniat de asemenea faptul că starea infrațională în rîndurile țăganilor este deosebit de ridicată, ea datorîndu-se nu doar analfabetismului, lipsei de calificare și discipline în muncă, ci și celor care încurajează delincvența, respectiv autoritățile române, pentru că, opinează un vorbitor, țăganii primesc marfa pe care o trafichează de la români și împotriva acestora nu se iau măsuri. În ce privește aplicarea Legii Fondului Funciar, s-a spus că „dacă nu primim pămînt să-l cultivăm, vom culege, vom fura de unde este”. Se consideră de asemenea necesară intervenția Guvernului pentru restituirea aurului confiscat, care se ridică la peste o to-

nă. În mod cert unii vorbitori au sesizat faptul că remediarea situației țăganilor stă în primul rînd în ridicarea nivelului lor de civilizație, prin școlarizare și cîștigarea demnității acestei etnii prin comportament. (Menționăm că în prezent funcționează la București, Brașov și Timișoara trei clase pentru copiii țăgani la Liceele pedagogice unde se școlarizează 51 de elevi). E un început!

Punctul central, însă, l-a constituit lupta politică. Dacă la deschiderea lucrărilor s-a cîntat imnul țăganilor, la încheierea lui s-a votat semnul electoral — roata. De-a lungul lucrărilor s-a exprimat permanent atașamentul față de poporul român și România pentru că alături de acest popor au viețuit 640 de ani și speră să viețuiască și în continuare. Romii au ales deocamdată să meargă singuri în alegeri pentru că, nu-i așa, „maghiarii au mers cu liberalii și și-au tras singuri un picior în cur” după opinia unui vorbitor. Trebuie avută încredere în propria etnie pentru că guvernării vin și pleacă și Stolojan cum a plecat și Petre Roman, care era „romică de-al nostru” — cum spunea cineva. Pînă una alta, reprezentantul uneia din laturile poligonului F.S.N., a fost ales președinte de onoare al romilor prin persoana domnului Ionel Roman, care luîndu-și funcția în serios a oferit consultații juridico-politice pe tot parcursul Congresului, făcîndu-se și purtătorul mesajului doamnei Agatha Nicolau din partea actorilor F.S.N. Se speră de asemenea într-o judecată corectă a cazului poliștilor care l-au împușcat mortal în Tg. Mureș, pe șoferul Gabor Dumitru, băgîndu-i pistolul în gură, precum și realizarea unui teatru țăgănesc ale cărui proiecte au fost deja finalizate.

Congresul s-a încheiat prin alegerea lui Bobu Nicolae ca președinte al Uniunii Generale a Romilor, care nu recunoaște Uniunea Democrată a Romilor și nici Fundația Etnicilor Țigani ca organe reprezentative ale acestei etnii. Dl. Bobu este sprijinit și de dl. Ion Cioabă, rege al țăganilor și reprezentant al acestora la ONU.

Marius GHEORGHIU

Alo — Telefoanele?

Indiscutabil, telefonul este un bun necesar, contribuția lui la răspîndirea informațiilor este de necontestat. Dar, cine-l are să-l trăiască și să-l folosească sănătos, (nu așa de mult, că taxele te usucă), cine nu, mai așteaptă, făcînd socoteli și trăind cu speranța, cam pe cînd îl vine rîndul.

Privatizarea, și-a pus și ea amprenta. Unii au telefoane în fiecare cameră, alții ca să fie în rîndul lumii au apelat din plin la tehnica capitalistă modernă. Pentru cei care-l doresc, pot să-și rezolve problema telefonului după cum știu să conjuge verbul: „a te descurca”. Unii așteaptă mult și bine, în cereri sau audiențe sînt întîmpinați cu răspunsuri evazive, din care nu lipsesc vechile motivări, cu lipsa de numere sau blocul nu este racordat la rețeaua telefonică.

Alții, primesc politicos răspunsuri ambigue de a mai trece, sau că vor fi trecuți pe lista de priorități. Oricum, în ambele cazuri șansele sînt minime, instalarea unui post telefonic poate fi și la „sfîntul așteaptă”.

Dar, cum la noi este la modă să-ți rezolvi problemele personale de acolo de unde muncești, de ce ar face opinie separată unii lucrători de la telefoane care în ultimul timp fac și desfac totul, fericind pe unii și mîhnind pe alții.

Dacă pînă acum am fost invidios pe ospătari și „benzinari”, acum cu perspectiva prețurilor, (care au început să treacă fără penalizări, fragilele obstacole puse de guvern), nu pot să nu includ în categoria celor de mai sus și pe cei de la telefoane sau de la electricitate. Totul este să te pri-

cep să obții o aprobare, că restul se rezolvă, ce naiba, unde lucrăm doar?

Pentru că nu pot să-mi explic, cu ce aprobare a putut un lucrător de la telefoane să-și tragă o instalație improvizată de la blocul 23 din str. Rahovei 2, rezolvînd problema foarte simplu și pentru încă un vecin al său. Nu mă pricep la tehnică, dar o serie de întrebări se ridică referitoare la facturile mari de plată venită locatarilor blocului amintit, cît și refuzurile elegante date unei locatere, care cam de mult așteaptă instalarea unui post telefonic (în bloc racordat la rețea). Așa că, ridic receptorul și chem conducerea societății, întrebînd: are știință despre acest lucru?

Marcel BALOMIR